

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

2020.gada 27.novembrī Nr. 6-2/766
Uz 29.10.2020

Personai C
Adresē

Par panorāmas rata būvniecību Uzvaras parkā

Tiesībsargs ir izskatījis Jūsu 2020.gada 29.oktobra iesniegumu, kas saņemts 2020.gada 30.oktobrī un reģistrēts ar Nr.6-1/782, kurā norādiat, ka tiesībsarga 2020.gada 21.oktobra atbildē Nr. 6-2/675 “Par panorāmas rata būvniecību Uzvaras parkā” (turpmāk – Atbilde) neesat saņēmusi tiesībsarga vērtējumu, vai informācijas nepieejamība un neesamība par panorāmas rata būvniecību Uzvaras parkā, Rīgā ir vai nav Jūsu un Jūsu līdzcilvēku cilvēktiesību pārkāpums, proti, konkrēti – tiekot vai netiekot pārkāpti Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1. un 100. pants, Orhūsas konvencijas 4.pants un citi normatīvie akti.

Satversmes 1.pants nosaka, ka Latvija ir neatkarīga demokrātiska republika. No šī panta regulējuma, kā norādījusi Latvijas Republikas Satversmes tiesa (turpmāk – Satversmes tiesa) izriet virkne tiesiskas valsts principu un tajā ietilpst no demokrātiskas tiesiskas valsts pamatnormas atvasinātie vispārējie tiesību principi.¹

Satversmes 100.pantā ir noteikts, ka ikvienam ir tiesības uz vārda brīvību, kas ietver tiesības brīvi iegūt, paturēt un izplatīt informāciju, paust savus uzskatus. Cenzūra ir aizliegta.

Kopumā Satversmes 100.pants, kuru uzskatiet par pārkāptu, ietver tiesības, kas saistāmas ar citiem Satversmes pantiem, proti, uzskatu brīvība, preses brīvība, pulcēšanās brīvība un sabiedrības tiesības saņemt informāciju.²

Vispārējie tiesību principi ir vispārpieņemtas pamatnostādnes, galvenie noteikumi, uz kuriem balstās visa tiesību sistēma un visi vispārējie tiesību principi ir vienlīdz

¹ Satversmes tiesas 2014.gada 12.februāra sprieduma lietā Nr.2013-05-01 15.punkts un Satversmes tiesas 2017.gada 8.marta sprieduma lietā Nr. 2016-07-01-16.3.punkts.

² Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības, Autoru kolektīvs prof.R.Baloža zinātniskā vadībā, Rīga, Latvijas Vēstnesis, 2011, 344.lpp.

juridiski nozīmīgi – tiem ir vienāds juridiskais spēks. Līdz ar to starp tiem nepastāv nekādas automātiskas hierarhiskas attiecības.³

Šo principu klāsts ir plašs un kopumā tie visi nav attiecināmi uz Jūsu norādīto situāciju, tāpēc, lai precīzi izprastu Satversmes 1.panta tvērumu, kuru uzskatiet par pārkāptu, norādāms sekojošais.

No Satversmes 1.pantā ietvertā juridiskā jēdziena “demokrātija” ir attīstīti cita starpā principi, kas attiecas uz sabiedrības līdzdalību publisko lēmumu pieņemšanā⁴.

Ievērojot Jūsu abos iesniegumos norādīto, uzskatāms, ka iebilstat par projekta atbilstību Satversmes 1.pantam sabiedrības līdzdalības tiesību iespējamā pārkāpuma tvērumā, kas vienlaikus skatāms caur tiesību uz informāciju prizmu.

Satversmes tiesa ir norādījusi, ka valsts pārvaldes galvenie principi, kas regulē administratīvo diskrecionāro varu, prasa, lai ieinteresētajai sabiedrībai tiktu dota patiesa iespēja izteikt savu viedokli un tikt uzklausi, pirms tiek pieņemts galīgais lēmums, kas var iespaidot tās tiesības vai intereses⁵.

Atbildē tiesībsargs konstatēja, ka, pamatojoties uz Rīgas domes lēmumu, 04.10.2019. notika zemesgabala Raņķa dambī, Rīgā (kadastra apzīmējums 0100 049 0135), daļas, kas Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā reģistrēta ar kadastra apzīmējumu 0100 049 0135 8001, 5700 m² platībā (turpmāk – Zemesgabals), apbūves tiesības izsole un noskaidrots nosolītājs – SIA “RPR Operators”.

2019.gada 1.jūlijā laikraksts “Diena” rakstīja, ka Rīgas dome plāno organizēt apbūves tiesību izsoli, kuras mērķis būs atrast panorāmas rata būvnieku Raņķa dambī, Uzvaras parkā, noskaidroja aģentūra LETA. Rīgas domes Pilsētas īpašumu komitejā Īpašuma departamenta direktora vietniece Benita Prikaša pastāstīja, ka izsolei plānots nodot 5700 kvadrātmetru lielu zemesgabalu Raņķa dambja un Slokas ielas stūrī.

2019.gada 10.jūlija sēdē Rīgas dome pieņēma lēmumu Nr. RD-19-2639-lp “Par apbūves tiesības piešķiršanu uz Rīgas pilsētas pašvaldībai piederošā zemesgabala Raņķa dambī, Rīgā (kadastra apzīmējums 0100 049 0135) daļu, organizējot izsoli” (turpmāk – Lēmums) un izsole tika rīkota, kā minēts iepriekš, 2019.gada 4.oktobrī.

2019.gada 10.jūlija domes sēdē, pieņemot Lēmumu, Rīgas domes deputāti aktīvi debatēja par minēto jautājumu. Debates ilga turpat stundu un tika apskatīti visi no jautājumiem, kas pēc būtības ietverti Jūsu iesniegumos, gan par sabiedrisko apspriežu rīkošanas nepieciešamību, gan sastrēgumu veidošanos, gan bērnu nogādāšanu uz pirmsskolas izglītības iestādī, gan iespējamo vides un īpašuma tiesību aizskārumu tām daudzdzīvokļu dzīvojamam mājām, kuru, kā norādīja viens no deputātiem, ap 200 logiem ir pavērsti pret projekta vietu. Vienlaikus Jaunās konservatīvās partijas Rīgas domes deputāts norādīja, ka pirms Lēmuma pieņemšanas, tas ticis apspriests partijā un partijas interneta mājas lapā ir bijusi ievietota aptauja par projektu. Balsojumā par Lēmumu Rīgas domes deputāti lēma ar 42 balsīm par, 6 balsis bija pret un atturējās 8.⁶

Atbilstoši Lēmumam Rīgas pilsētas pašvaldībai piederošā zemesgabala Raņķa dambī, Rīgā (kadastra apzīmējums 0100 049 0135) daļas, apbūves tiesības izsoles noteikumos⁷, noteikts, ka apbūves tiesības izmantošanas mērķis: inženierbūves –

³ Sīkāk skat. D.Rezevska “Vispārējo tiesību principu nozīme un piemērošana”, Rīga, 2015, 25-33.lpp.

⁴ Satversmes tiesas 2009.gada 19.maija spriedums lietā Nr.2008-40-01.

⁵ Satversmes tiesas 2003. gada 14. februāra spriedums lietā Nr. 2002-14-04

⁶ 10.07.2019. Rīgas domes sēdes video ieraksts/Pieejams: <https://skaties.riga.lv/ieraksts.php?x=76>

⁷ Pieejams: <https://id.riga.lv/wp-content/uploads/2019/09/Noteikumi.pdf> (Sk. no apm.1:05:00)

panorāmas rata ar augstumu ne mazāk kā 60 m būvniecība, uzturēšana un apsaimniekošana.

Kā tika norādīts Atbildē, pašvaldības rīcība, iznomājot sev piederošu zemes vienību, ir tās rīcība privāto tiesību jomā.

Tā kā lūdzāt sniegt vērtējumu atbilstoši tiesībsarga kompetencei, norādāms, ka tiesībsargs nav pilnvarots pārvērtēt pašvaldības rīcību privāto tiesību jomā, kā arī pārvērtēt domes deputātu balsojumu, kas pieņemts demokrātiskā procedūrā.

Pašvaldība ir sniegusi paskaidrojumu, ka, tā kā Uzvaras parks ir publiska vieta, kas paredzēta sabiedriskai lietošanai, pašvaldības ieskatā līdz ar minētās būvniecības ieceres īstenošanu būtu lietderīgi pārrunāt arī visas parka daļas perspektīvo attīstību, līdz ar ko Rīgas pilsētas būvvalde no 21.08.2020. līdz 11.09.2020. organizēja sabiedrisko aptauju ar mērķi noskaidrot iedzīvotāju viedokli par parka daļas vēlamo attīstību nākotnē.

03.09.2020. plkst. 17.00 Uzvaras parka daļā starp Raņķa dambi un Slokas ielu tika organizēta sabiedriskās aptaujas klātienēs tikšanās ar pašvaldības pārstāvjiem un profesionāliem ainavu arhitektūras speciālistiem, kā arī diskusija par šīs parka daļas attīstību. Sabiedriskās aptaujas laikā Rīgas pilsētas būvvaldē tika iesniegtas 123 aptaujas anketas ar iedzīvotāju izteiktiem viedokļiem par Uzvaras parka daļas starp Slokas ielu un Raņķa dambi attīstību.⁸

Publiskā apspriešana koku ciršanai notika laika posmā no 22.09.2020. līdz 05.10.2020.

Būvniecības likums paredz pašvaldības būvvaldes kompetenci noteikt, vai būvniecības iecere ir vērtējama kā tāda, kurai ir organizējama publiskā apspriešana.

Uz Atbildes sniegšanas brīdi būvatļauja konkrētajam projektam vēl nebija izsniegta, kas nozīmēja, ka Rīgas pilsētas būvvalde vēl nebija saņēmusi tās izsniegšanai visu nepieciešamo dokumentāciju, ko tā bija pieprasījusi projekta attīstītājam.⁹

Atbildē tiesībsargs Jūs aicināja sekot līdz būvatļaujas izsniegšanas procesam un pamatotu iebildumu pret tajā ietvertu nosacījumu gadījumā, apstrīdēt to un pārsūdzēt Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā.

Uz šo brīdi tiesībsargs konstatē, ka Rīgas pilsētas būvvalde ir publiski darījusi zināmu informāciju¹⁰, ka, pamatojoties uz sabiedriskās aptaujas rezultātiem un ņemot vērā Rīgas pilsētas būvvaldē 17.02.2020. iesniegto būvniecības ieceri "Panorāmas rata uzstādīšana, servisa ēkas jaunbūve un teritorijas labiekārtošana Raņķa dambī b/n", Rīgas pilsētas būvvalde 30.10.2020. izsniedza būvatļauju Nr. BV-20-1711-abv/T ar šādiem projektēšanas nosacījumiem:

1. Objekta izvietojumā un telpiskais risinājumā ievērot Rīgas domes 20.12.2005. saistošo noteikumu Nr. 34 "Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi" (turpmāk – RTIAN) 287., 288., 298., 303., 305. punkta prasības un Civillikuma 1091. panta nosacījumus.

⁸ Sabiedriskās aptaujas viedokļu apkopojums/Pieejams: https://www.rpbv.lv/wp-content/uploads/2020/11/Uzvaras-parks_apkopoti-viedokli.pdf,

Klātienēs tikšanās viedokļu apkopojums./Pieejams: https://www.rpbv.lv/wp-content/uploads/2020/11/Klatienes-tiksanas_apkopojums.pdf

⁹ Sk. Atbildes 2. un 3. lpp.

¹⁰ <https://www.rpbv.lv/aktuali/sabiedriskas-aptaujas-par-uzvaras-parka-dalas-starp-ranka-dambi-un-slokas-ielu-attistibu-rezultati/>

2. Ievērot RTIAN 220. punktu (apbūvējot zemesgabalu, maksimāli saglabā zemesgabala dabīgo reljefu, augsnes virskārtu (segu) un esošos kokus. Aizliegts veikt būvniecību saglabājama koka vainaga projekcijas zonā, izņemot, ja būvprojektā paredzētie risinājumi nodrošina koka saglabāšanu un augšanu). Pamatojoties uz minēto punktu, būvprojektam papildus pievienot panorāmas rata uzstādīšanas tehnoloģisko aprakstu/bildes/shēmas, kas pierāda, ka uzstādīšanu iespējams realizēt pie esošiem apstādījumiem, nebojājot tos.
3. Ievērot RTIAN 203.1. apakšpunktu (pirms pazemes būves projektēšanas veic hidroģeoloģisko izpēti normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā un saņem dendrologa vai arborista atzinumu, lai noteiktu pazemes būves (pamati kopā ar pamatni un uz tiem paredzamā slodze) ietekmi uz vidi un saglabājamiem kokiem konkrētajā objektā un apkārtnē teritorijās).
4. Respektēt un uzrādīt būvprojektā Mārupītes aizsargjoslu (10 m, RTIAN 60.2.3. apakšpunkts).
5. Būvprojektā nepieciešams pievienot izstrādāto profesionāla (attiecīgās jomas speciālista eksperta) veikto parka inventarizāciju vismaz pārveidojamajā parka daļā, proti, izpētāma parku veidojošo elementu – celiņu tīkla un tam pakārtoti veidoto stādījumu analīze, izvērtējums ar secinājumiem un ieteikumiem (kas ir/nav vērtīgs, kas ir/nav saglabājams) (RTIAN 619. punkts; RTIAN 2.105. apakšpunkts).
6. Servisa ēku risināt ievērojot RTIAN 354. punktu, kas nosaka, ka ēkas fasādi veido arhitektoniski kvalitatīvi un atbilstoši teritorijas izmantošanas veidam un apbūves raksturam, kā arī iederīgu apkārtnē vidē.
7. Būvprojektā izstrādāt krāsu pasi servisa ēkai atbilstoši RTIAN 356. punktam (ar krāsu paraugiem, norādot izvēlēto krāsu kataloga nosaukumu un krāsas kodu) un krāsas toņi norādāmi arī NCS sistēmā.
8. Būvprojektā precizēt panorāmas rata drošības nožogojuma ap iekāpšanas platformu risinājumu un atbilstoši RTIAN 368.1 punktam izstrādāt tā krāsu pasi ar krāsu paraugiem, norādot izvēlēto krāsu kataloga nosaukumu un krāsas kodu, un krāsu toņus dot arī NCS sistēmā.
9. Paredzēt būvju funkcionāli nepieciešamo un dekoratīvo apgaismojumu, ņemot vērā RTIAN 184., 185., 186. punkta prasības.
10. Servisa ēkas fasādes un jumts ir pārskatāmi no publiskās ārtelpas t.sk. panorāmas rata un dzīvojamo māju logiem gar Raņķa dambi, tāpēc ventilācijas sistēmu un citu tamlīdzīgu tehnisko iekārtu vai palīgīdzekli nenovietot uz fasādēm un jumta, vai veidot tos kā arhitektoniskos veidojumus, kas ir daļa no būves arhitektoniska veidola (RTIAN 360. punkts).
11. Lai panāktu Būvniecības likuma 4. panta 1. un 4. punktā noteikto principu ievērošanu, projektēšanas gaitā izstrādāt kvalitatīvu teritorijas labiekārtojuma un apstādījumu plānojumu atbilstoši objekta ekspluatācijas specifikai ar racionālu ceļu, laukumu, rekreācijas zonas izvietojumu un stādījumu plānojumu. Gājēju ceļus un laukumus iznomātā zemesgabala teritorijā paredzēt sasaistē ar parka teritorijas ārpus nomas zemesgabala robežas plānojumu, respektējot iedibinātos gājēju ceļus.
12. Saskaņā ar RTIAN 222. punktu kokaugiem, kas atrodas slēgtā vai daļēji slēgtā segumā, nodrošina apdobi, kas sakrīt ar prognozējamo koka vai krūma lapotnes ārmalas projekciju uz zemes un uzsūcošo sakņu ārējo zonu augsnē.

13. Būvniecības laikā paredzēt saglabājamo koku norobežošanas pasākumus, tādā veidā nodrošinot to ilgmūžību, būvprojektā atspoguļot risinājumu, ievērot RTIAN 232., 233., 234. punktus. Vēršam Jūsu uzmanību, ja būvniecības laikā tiek bojāts kāds no esošajiem kokiem vai pasliktināti tā augšanas apstākļi, tad tā vietā jāiestāda atbilstošas sugas dižstāds.
14. Pielietot pilsētas videi ekoloģiski atbilstošu un Latvijas klimatiskajos apstākļos adaptētu augu sortimentu, projektā norādīt stādāmo augu stādu izmēru un sugu, skaitu, kokiem paredzot dižstādus (vismaz 3,5 m augsts stāds ar spēcīgu, sugai vai šķirnei raksturīgu izveidotu vainagu, ar labi attīstītu, koksnainu, dzīvu sakņu sistēmu, ar biezu smalko saknīšu tīklu, taisnu, nebojātu stumbru, kura diametrs ir vismaz 5 cm).
15. Būvprojektā paredzēto koku pārstādīšanu un tālāko uzraudzību veikt saskaņā ar sertificēta speciālista (dendroloģijas eksperta) atzinumā noteiktajām pārstādīšanas rekomendācijām.

Vienlaikus Rīgas pilsētas būvvalde informējusi, ka Uzvaras parka tālākas attīstības plānošanas ietvaros Sabiedriskās aptaujas rezultāti tiks nodoti informācijai un darbam Rīgas domes Mājokļu un vides departamentam, SIA "Rīgas meži" un Rīgas domes Attīstības departamentam.

Līdz ar to, ja Jums ir pamatoti iebildumi pret būvatļaujā¹¹ ietvertajiem nosacījumiem, Jums ir tiesības būvatļauju mēneša laikā no tās spēkā stāšanās dienas apstrīdēt Rīgas domes Pilsētas Attīstības departamentā, kura lēmumu var pārsūdzēt Administratīvajā rajona tiesā. Apstrīdot būvatļauju, Jums ir tiesības norādīt uz Jūsūprāt pārkāptu sabiedrības līdzdalības principu.

Tomēr, kā norādījusi Satversmes tiesa, sabiedrības līdzdalības mērķis ir pieņemt objektīvu lēmumu un panākt dažādu interešu līdzsvaru. Līdzdalības tiesības neparedz lēmuma pieņemēja pienākumu akceptēt visus izteiktos viedokļus.¹²

Likums "Par pašvaldībām" nosaka to, kad var rīkot un kad ir obligāti jārīko sabiedriskā apspriešana. Taču likumā noteiktās pašvaldības autonomās kompetences ietvaros attiecīgās administratīvās teritorijas iedzīvotāju viedokli iespējams noskaidrot arī citā kārtībā, piemēram, rīkojot dažāda veida aptaujas, intervijas, viedokļu paušanu brīvā formā. Šādi iegūts iedzīvotāju viedoklis nerada juridiskas sekas pašvaldībai un citām valsts institūcijām lēmumu pieņemšanas procesā. Turklāt pašvaldībai, noskaidrojot tās iedzīvotāju viedokli, vienmēr ir jārīkojas atbilstoši Satversmei un jāievēro normatīvo aktu prasības.¹³

¹¹ Būvatļauja ir administratīvais akts ar nosacījumiem būvniecības ieceres realizācijai dabā – projektēšanai un būvdarbiem – līdz būves pieņemšanai ekspluatācijā (Būvniecības likuma 1.panta 1.punkts).

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 79.panta pirmo daļu administratīvo aktu var apstrīdēt viena mēneša laikā no tā spēkā stāšanās dienas, bet, ja rakstveidā izdotajā administratīvajā aktā nav norādes, kur un kādā termiņā to var apstrīdēt, - viena gada laikā no tā spēkā stāšanās dienas. Savukārt iesniegums par administratīvā akta apstrīdēšanu aptur tā darbību no dienas, kad iesniegums saņemts iestādē, izņemot Administratīvā procesa likumā noteiktajos gadījumos (Administratīvā procesa likuma 80.panta pirmā daļa). Ja augstāka iestāde atstāj administratīvo aktu negrozītu, tā darbība atjaunojas ar dienu, kad beidzies termiņš administratīvā akta pārsūdzēšanai un tas nav pārsūdzēts (Administratīvā procesa likuma 80.panta otrā daļa).

¹² Satversmes tiesas 2005.gada 13.maija spriedums lietā Nr. 2004-18-0106.

¹³ Satversmes tiesas 2020.gada 15.maija spriedums lietā Nr. 2019-17-05.

Izvērtējot kopumā sabiedrības līdzdalības iespējas un sabiedrības tiesības saņemt informāciju, tiesībsargs neuzskata, ka būtu pārkāpts Satversmes 1. un 100. pants.

Attiecībā uz Jūsu norādīto par situācijas vērtējumu Orhūsas konvencijas 4.panta atbilstībai norādāms sekojošais.

Orhūsas konvencija ir svarīgs instruments, lai nodrošinātu ikviena tiesības dzīvot labvēlīgā un veselībai nekaitīgā vidē. Orhūsas konvencija nosaka valstu pienākumus vides tiesību jomā garantēt sabiedrības tiesības uz vides informāciju, līdzdalību lēmumu pieņemšanā un tiesības vērsties tiesā, lai tādējādi tiktu sasniegts konvencijā izvirzītais mērķis “nodrošināt tagadnes un nākotnes paaudzei labvēlīgu vidi”.

Viedokli par minētā projekta atbilstību Satversmes 115.pantam, kas garantē ikvienam tiesības uz labvēlīgu vidi, tiesībsargs ir norādījis Atbildē. Vienlaikus Satversmes 115.panta tvērumā tika vērtētās tajā ietvertās sabiedrības tiesības uz līdzdalību un informācijas pieejamību.

Vienlaikus akcentējams, ka viens no būtiskiem tiesību uz labvēlīgu vidu principiem ir ilgtspējības princips.

Satversmes tiesa ir norādījusi, ka ilgtspējības princips neprasa, lai teritorijas plānošanā vides intereses tiktu paceltas pāri ekonomiskajām un sociālajām interesēm, taču prasa, lai visas šīs intereses tiktu ņemtas vērā kā vienlīdz svarīgas.¹⁴

Tiesībsargs atkārtoti vēlas uzsvērt, ka nekad nav norādījis, ka ekonomiskās intereses būtu vērtējamās augstāk par indivīdu cilvēktiesībām. Tiesībsargs vienmēr ir norādījis uz samērīguma ievērošanu, kā arī iestājies par pēc būtības taisnīga kompensējoša mehānisma iedarbināšanu ikvienā gadījumā, kad tiek ierobežotas personu pamattiesības sabiedrības interesēs. Tāpat arī tiesībsargs vienmēr ir norādījis uz dažkārt pat pretēju interešu samērošanu un rūpīgu izsvēršanu ar vektoru uz attīstību.

Ar cieņu

tiesībsargs

Juris Jansons

¹⁴ Satversmes tiesas 2008.gada 24.septembra spriedums lietā Nr.2008-03-03.